

DEPARTEMENT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID & GEZIN

Zorginspectie

Koning Albert II-laan 35 bus 31

1030 Brussel

T 02 553 34 34

contact.zorginspectie@vlaanderen.be

www.zorginspectie.be

////////////////////////////////////

INSPECTIEVERSLAG – DIENSTEN VOOR GEZINSZORG

THEMATISCHE INSPECTIE: PREVENTIE

////////////////////////////////////

INSPECTIEPUNT

Naam

Adres

Dossier/erkenningsnr.

INRICHTENDE MACHT/ORGANISATOR

Naam

Juridische vorm

Adres

INSPECTIEBEZOEK

Bezoek

Datum laatste vaststelling

Verslagnummer

Inspecteur(s)

Gesprekspartner(s)

1 INHOUDSOPGAVE

1	Inhoudsopgave	2
2	Leeswijzer	3
3	Siturering	5
4	Werkwijze	5
5	Signaalfunctie van de verzorgende	6
5.1	Detecteren van signalen – schriftelijke afspraken	6
5.2	Doorgeven van signalen - schriftelijke afspraken.....	8
5.3	Signalen detecteren en doorgeven - praktijk	9
5.4	Vorming rond signaalfunctie	10
6	Preventie van infectieziekten	11
6.1	Basisvoorschriften handhygiëne	11
6.2	Basisvoorschriften infectiepreventie.....	11
6.3	Beschikbaarheid van persoonlijke beschermende middelen.....	12
6.4	Vorming rond handhygiëne en persoonlijke beschermingsmiddelen	13

2 LEESWIJZER

Situering Zorginspectie

Zorginspectie maakt deel uit van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van de Vlaamse overheid en is bevoegd voor het toezicht op:

- organisaties die door het Departement of door de andere agentschappen van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin erkend, vergund, geattesteerd of gesubsidieerd worden;
- persoonlijke budgetten en hulpmiddelen toegekend aan personen met een handicap;
- personen of organisaties waarvan redelijkerwijze kan worden vermoed dat ze als zorgverlener, hulpverlener of voorziening optreden.

De Vlaamse overheid heeft ervoor gekozen om de inspectiefunctie te scheiden van de vergunnings-, erkennings- en subsidiëeringsfunctie. De functiescheiding tussen inspecteren en rapporteren enerzijds en beslissen over de gevolgen anderzijds, maakt dat Zorginspectie haar opdracht zo objectief, onpartijdig en onafhankelijk mogelijk kan vervullen.

Wat is de opdracht van Zorginspectie?

De kernopdrachten van Zorginspectie zijn:

- toezicht houden op de naleving van gestelde eisen;
- concrete beleidsadvisering op basis van de inspectievaststellingen;
- een beeld schetsen van een hele sector op basis van inspectievaststellingen.

Hierdoor wil Zorginspectie een bijdrage leveren aan:

- het verbeteren van de kwaliteit van de zorg- en dienstverlening van de voorzieningen;
- het rechtmatig besteden van overheidsmiddelen;
- een optimale beleidsvoorbereiding en -evaluatie.

Hoe werkt Zorginspectie?

Zorginspectie voert haar inspectiebezoeken uit en stelt haar inspectieverslagen op conform de bepalingen van het decreet van 19 januari 2018 houdende het overheidstoezicht in het kader van het gezondheids- en welzijnsbeleid.

Bij het opstellen en het verspreiden van haar verslagen houdt Zorginspectie rekening met de privacy van alle betrokken partijen.

Meer informatie over de toepasselijke regels is te vinden op de website van de Gegevensbeschermingsautoriteit: www.gegevensbeschermingsautoriteit.be.

Meer informatie is te vinden op onze website: www.zorginspectie.be.

Binnen 30 dagen na het inspectiebezoek ontvangt het inspectiepunt en (in voorkomend geval) de klachtindiener het ontwerpverslag. Daarbij wordt de mogelijkheid geboden om – gedurende een periode van 14 kalenderdagen – schriftelijk te reageren op onjuistheden in het ontwerp van het inspectieverslag.

Verslagen waaruit de persoonsgegevens zijn verwijderd, zijn geschikt voor ruimere verspreiding. Zij kunnen worden opgevraagd via: openbaarheid.zorginspectie@vlaanderen.be of via het online invulformulier op de website.

Methodiek

Niet alle elementen uit de regelgeving komen tijdens elk inspectiebezoek aan bod. Tijdens dit aangekondigd inspectiebezoek werd gefocust op het thema preventie.

De inspecteur hanteert een gestructureerd en intern afgestemd inspectie-instrument. Niet alle items komen tijdens elk inspectiebezoek aan bod. De keuze van de bevroegde items wordt bepaald door de finaliteit van het inspectiebezoek en door wat er zich tijdens het inspectiebezoek aandient.

Afhankelijk van de bevroegde items baseert de inspecteur zich voor zijn vaststellingen op verschillende bronnen zoals:

- bevraging van verantwoordelijken;
- inzage in documenten.

Verslag

Inhoud inspectieverslag

Het inspectieverslag is een weergave van de vaststellingen van de inspecteur tijdens het inspectiebezoek. In het verslag wordt een objectief beeld gegeven over de mate waarin de geïnspecteerde voorziening voldoet aan de gestelde erkenningsvoorwaarden en de kwaliteitseisen.

Opbouw van het verslag

Per geïnspecteerde (deel-) module staan volgende elementen in het verslag:

- een toelichting met de vaststellingen van de inspecteur;
- naleving regelgeving;
- aandachtspunten. Deze mogen niet gelezen worden als het niet voldoet aan de sectorale regelgeving. Ze worden vermeld in functie van de verbetering van de kwaliteit van zorg.

Reactiemogelijkheid

De voorziening en -indien van toepassing- de klachtindiener krijgen de mogelijkheid om te reageren op onjuistheden in het **ontwerpverslag**. Op basis van de reactie kan het ontwerpverslag aangepast worden. Op dat moment wordt het ontwerpverslag een definitief verslag. Het **definitief verslag** wordt bezorgd aan de voorziening, aan Zorg en Gezondheid en -indien van toepassing- de klachtindiener. Zorg en Gezondheid staat in voor de verdere opvolging van het dossier.

Toegepaste regelgeving

De regelgeving die van toepassing is op de voorzieningen is terug te vinden op de website van Zorg en Gezondheid:

- ouderenzorg : www.zorg-en-gezondheid.be/ouderenzorg
- thuiszorg: www.zorg-en-gezondheid.be/thuiszorg

Gebruikte afkortingen

AP	aandachtspunt
BVR	Besluit van de Vlaamse Regering
DG	dienst gezinszorg
IB	inbreuk
NB	niet beoordeeld/niet bevroegd
NVT	niet van toepassing
PBM	persoonlijke beschermingsmiddelen
VTE	voltijds equivalent
WZD	woonzorgdecreet
VZ	verzorgende(n)

3 SITUERING

Het thema 'preventie' wordt vanuit twee invalshoeken benaderd:

- **De signaalfunctie van de verzorgende:** de signaalfunctie van de verzorgende is een aspect van** ondersteuning dat een belangrijke preventieve betekenis heeft. Door tijdig problemen te signaleren in diverse zorgdimensies en crisissituaties, draagt de verzorgende structureel bij tot preventie op allerlei vlakken. Het is bij uitstek een gebruikersgericht thema.
Zowel in het WZD van 2009 als in dat van 2019 wordt er van de DG verwacht dat ze factoren die de woonzorg belemmeren signaleren.
- **(Hand)hygiëne:** in corona-tijd had de verzorgende een belangrijke taak in het voorkomen van besmettingen. De verzorgende moet de beschermingsmaatregelen tegen infectie toepassen, zowel bij zichzelf als bij de zorgvrager, en materialen reinigen en ontsmetten. Voor deze thematische inspectie behouden we voor infectiepreventie het thema (hand)hygiëne. Ook na deze COVID-pandemie blijft infectiepreventie noodzakelijk.

Vorming voor verzorgenden rond beide thema's is een belangrijke voorwaarde opdat verzorgenden hun preventieve functie rond signaleren en infectiepreventie kunnen waarmaken. (Hand)hygiëne is daarnaast ook een belangrijk thema voor andere medewerkers van een DG die met cliënten in aanraking komen.

4 WERKWIJZE

Tijdens het inspectiebezoek werden volgende inspectiewerkzaamheden uitgevoerd:

- inzage van
- gesprek met

5 SIGNAALFUNCTIE VAN DE VERZORGENDE

Een verzorgende is, door zijn/haar aanwezigheid in de thuissituatie van de gebruiker, in de positie om signalen op te vangen.

Onder signalen m.b.t de lichamelijke zorg kan o.a. het volgende verstaan worden: huidirritatie, zwellingen, pijn, nieuwe letsels, slikproblemen, incontinentie, plotse wijzigingen in het vermogen tot oriëntatie in tijd en ruimte, acute valrisico's, te weinig drank- of voedselopname, ...

Voorbeelden van signalen voor de psychosociale en emotionele zorgdimensie kunnen zijn: problemen met sociale contacten, specifieke problemen bij kansarmen, psychisch zieken, terminaal zieken, angst, eenzaamheid, mishandeling, verminderde draagkracht van de mantelzorg(s), ...

Signalen naar de pedagogische of agogische ondersteuning kunnen gaan over problemen met het opvoeden van de kinderen, problemen met mobiliteit, revalidatie, therapeutietrouw, ...

5.1 DETECTEREN VAN SIGNALLEN – SCHRIFTELIJKE AFSPRAKEN

Hierbij wordt er verwacht van de dienst gezinszorg beschikt over schriftelijke afspraken per zorgdimensie. Het moet voor een verzorgende duidelijk zijn op welke signalen er moet gelet worden en waarop deze signalen kunnen wijzen.

Bij het detecteren van signalen zijn screeningsinstrumenten zinvol. Door het gebruik van een screeningsinstrument kan een verzorgende gerichter observeren en signalen/vermoedens objectiveren.

Het gaat bij onderstaande screeningsinstrumenten niet over de BEL-foto of de BelRAI-screener. Die worden niet door de verzorgenden ingevuld, maar op basis van een interview van de gebruiker door het begeleidend personeelslid.

De dienst beschikt over schriftelijke afspraken m.b.t. het detecteren/observeren van signalen binnen de zorg- en ondersteuningscontext met aandacht voor:	Ja	Nee	NB
- de lichamelijke zorgdimensie (decreet betreffende de zorg- en bijstandsverlening van 18/7/2008: art.4, 1°; WZD van 15/02/2019, art. 4, §2, 2° en BVR van 28/6/2019, bijlage 2, art. 25.)			
- de psychosociale emotionele zorgdimensie (decreet betreffende de zorg- en bijstandsverlening van 18/7/2008: art.4, 2°; WZD van 15/02/2019, art. 4, §2, 2° en BVR van 28/6/2019, bijlage 2, art. 25.)			
- de pedagogische en agogische zorgdimensie (decreet betreffende de zorg- en bijstandsverlening van 18/7/2008: art.4, 3°; WZD van 15/02/2019, art. 4, §2, 2° en BVR van 28/6/2019, bijlage 2, art. 25.)			
Toelichting:			

De verzorgende kan gebruik maken screeningsinstrumenten bij het detecteren van signalen op het vlak van:	Ja	Nee	NB
- de lichamelijke zorgdimensie			

- de psychosociale emotionele zorgdimensie			
- de pedagogische en agogische zorgdimensie.			
Toelichting:			

Beoordeling

Geen inbreuk

Inbreuk op:

Aandachtspunten:

5.2 DOORGEVEN VAN SIGNALLEN - SCHRIFTELIJKE AFSPRAKEN

Als een verzorgend personeelslid signalen opvangt op één van onderstaande zorgdimensies, wat is dan de volgende stap. Elke verzorgende moet weten wat van hem of haar wordt verwacht en aan wie en op welke manier de signalen moeten doorgegeven worden afhankelijk van de zorgdimensie waarop ze betrekking hebben. Dit dient schriftelijk te worden vastgelegd zodat dit raadpleegbaar is voor alle verzorgenden.

Binnen de dienst moeten er afspraken zijn over hoe er verder omgegaan wordt met de signalen. Dit kunnen interne handvaten ter ondersteuning van de verzorgenden zijn, maar het kan ook gaan over het doorgeven van deze informatie aan relevante derden.

De dienst beschikt over schriftelijke afspraken m.b.t. het doorgeven van signalen binnen de zorg- en ondersteuningscontext met aandacht voor:	Ja	Nee	NB
- de lichamelijke zorgdimensie (decreet betreffende de zorg- en bijstandsverlening van 18/7/2008: art.4, 1°; WZD van 15/02/2019, art. 4, §2, 2° en BVR van 28/6/2019, bijlage 2, art. 25.)			
- de psychosociale emotionele zorgdimensie (decreet betreffende de zorg- en bijstandsverlening van 18/7/2008: art.4, 2°; WZD van 15/02/2019, art. 4, §2, 2° en BVR van 28/6/2019, bijlage 2, art. 25.)			
- de pedagogische en agogische zorgdimensie (decreet betreffende de zorg- en bijstandsverlening van 18/7/2008: art.4, 3°; WZD van 15/02/2019, art. 4, §2, 2° en BVR van 28/6/2019, bijlage 2, art. 25.)			
Toelichting:			

Beoordeling

Geen inbreuk

Inbreuk op:

5.3 SIGNALEN DETECTEREN EN DOORGEVEN - PRAKTIJK

Hierbij gaat het om signalen die een verzorgende heeft gedetecteerd en doorgegeven aan interne of externe partner(s) om de cliënten beter te kunnen begeleiden/opvolgen.

De dienst kan voorbeelden geven dat er de afgelopen 2 jaar signalen werden gedetecteerd van gebruikers met:	Ja	Nee	NB
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lichamelijke zorgnoden ▪ Psychosociale emotionele zorgnoden ▪ Pedagogische en agogische zorgnoden (Decreet van 18/07/2008 betreffende de zorg- en bijstandsverlening: art. 4, 1°, 2° en 3°)			
Toelichting:			

De dienst zorgt voor goede een overdracht van informatie en voor goede interne en externe afspraken in situaties waarbij verschillende functies of medewerkers betrokken zijn.	Ja	Nee	NB
- Informatie wordt intern overgedragen tussen verschillende functies of medewerkers (Decreet betreffende de zorg- en bijstandsverlening van 18/7/2008: art. 4, 1° en 2° en BVR van 28/6/2019, bijlage 2, art. 25)			
- Informatie wordt extern overgedragen tussen verschillende functies of medewerkers (Decreet betreffende de zorg- en bijstandsverlening van 18/7/2008: art. 4, 1° en 2° en BVR van 28/6/2019, bijlage 2, art. 25)			
Toelichting:			

Beoordeling

Geen inbreuk

Inbreuk op:

Aandachtspunt:

5.4 VORMING ROND SIGNAALFUNCTIE

Het moet duidelijk zijn dat alle medewerkers, nieuwe medewerkers, maar ook medewerkers die al langer in dienst zijn, op de hoogte zijn en blijven van gemaakte afspraken rond de signaalfunctie en het preventief handelen.

Verder dient er binnen het kader van de permanente vorming en ondersteuning die een dienst moet aanbieden aan personeelsleden voldoende oog te zijn voor de signaalfunctie.

De dienst kan aantonen dat ze een systeem heeft om (nieuwe) medewerkers op de hoogte te brengen van de afspraken m.b.t.: (BVR van 24/7/2009, bijlage I, art. 4, 18°)	Ja	Nee	NB
- De signaalfunctie en het preventief handelen hieromtrent van de verzorgende.			
Toelichting:			

De dienst kan aantonen dat de medewerkers vorming krijgen m.b.t.: (BVR van 24/7/2009, bijlage I, art. 4, 18°)	Ja	Nee	NB
- De signaalfunctie en het preventief handelen hieromtrent van de verzorgende.			
Toelichting:			

Beoordeling

Geen inbreuk

Inbreuk op:

6 PREVENTIE VAN INFECTIEZIEKTEN

Handhygiëne is de meest doeltreffende algemene maatregel ter preventie van zorginfecties en de verspreiding van (multiresistente) micro-organismen (onder andere bacteriën, virussen en schimmels). Handen kunnen enkel op een efficiënte manier gewassen en ontsmet worden indien aan onderstaande basisvoorwaarden inzake handhygiëne is voldaan.

Aangezien de voorbije periode, in COVID-19 pandemie, heeft aangetoond dat preventie van infectieziekten belangrijk is en blijft ook naar andere infectieziekten (griep, schurft, ...) toe, wordt dit hier van naderbij bekeken.

6.1 BASISVOORSCHRIFTEN HANDHYGIËNE

Om de richtlijnen inzake handhygiëne goed te kunnen toepassen, is het essentieel dat polsen en voorarmen vrij zijn. Concreet betekent dit dat de mouwen maximaal tot aan de ellebogen mogen komen. Ter hoogte van polsen, handen en voorarmen mogen geen juwelen of polshorloges worden gedragen.

Nagels worden steeds kort geknipt en zijn vrij van nagellak of valse nagels.

De basisvoorschriften inzake handhygiëne zijn schriftelijk vastgelegd en bevatten volgende elementen:	Ja	Nee	NB
- Korte mouwen			
- Geen armbanden, ringen, polshorloges			
- Verzorgde en kortgeknipte nagels			
- Geen nagellak of kunstnagels			
Toelichting:			

Beoordeling

Geen aandachtspunt

Aandachtspunten:

6.2 BASISVOORSCHRIFTEN INFECTIEPREVENTIE

Hoewel niet alle zorginfecties te voorkomen zijn, kan een belangrijk deel ervan worden vermeden dankzij aangepaste maatregelen. Voorzorgsmaatregelen hebben als doel de overdracht en de verspreiding van micro-organismen te voorkomen.

Het gaat daarbij om standaard of algemene voorzorgsmaatregelen die altijd moeten worden toegepast, maar ook bijkomende of aanvullende voorzorgsmaatregelen zijn soms nodig.

Algemene voorzorgsmaatregelen zijn het correct uitvoeren van handhygiëne, het dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen (masker, beschermingsbril, schort of overschort), een goede persoonlijke hygiëne en een goede hoest- en nieshygiëne.

Het is belangrijk dat verzorgenden over schriftelijke informatie m.b.t. deze maatregelen beschikken zodat ze die te allen tijde kunnen raadplegen.

Verzorgenden beschikken over concrete richtlijnen/werkvoorschriften m.b.t. algemene voorzorgsmaatregelen (Richtlijnen thuiszorg, Kaderrichtlijnen en bijlagen)	Ja	Nee	NB
- Het wassen van de handen			
- Het gebruik van handalcohol			
- Het gebruik van niet-steriele wegwerphandschoenen			
- Het gebruik van beschermerschorten			
- Het gebruik van mondklappers			
- Het gebruik van face shields			
- De volgorde van het aan- en uittrekken van de PBM			
- Hoest- en niesetiquette			
- Het reinigen en ontsmetten van oppervlakten/materialen in de thuishouding			
- Het verluchten en ventileren van woningen			
Toelichting:			

Beoordeling

Geen aandachtspunt

Aandachtspunten:

6.3 BESCHIKBAARHEID VAN PERSOONLIJKE BESCHERMENDE MIDDELEN

Het is aan te bevelen om ervoor te zorgen dat er voldoende middelen en materialen voorhanden zijn en deze stock goed te beheren zodat men niet plots met een tekort aan materiaal geconfronteerd wordt.

Verzorgenden kunnen beschikken over volgende materialen (PBM): (Richtlijnen thuiszorg, Kaderrichtlijnen en bijlagen)	Ja	Nee	NB
- Handalcohol			
- Niet-steriele wegwerphandschoenen			
- Beschermerschorten			
- Mondneusmaskers: chirurgisch en FFP2			
- Face shield en/of spatbrillen			
Toelichting:			

Beoordeling

Geen aandachtspunt

Aandachtspunten:

6.4 VORMING ROND HANDHYGIËNE EN PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN

Diensten zijn wettelijk verplicht om hun personeelsleden permanente vorming en ondersteuning aan te bieden.

De dienst moet ervoor zorgen dat nieuwe medewerkers bij aanvang van hun werkzaamheden beschikken over de voor hun functie noodzakelijke informatie en middelen om een kwalitatieve werking te garanderen in casu relevante schriftelijke afspraken.

Verder is het noodzakelijk om op regelmatige basis aan alle personeelsleden het belang van en de richtlijnen over correcte handhygiëne en het gebruik van PBM opnieuw uit te leggen, zodat ze in de praktijk maximaal worden uitgevoerd.

De dienst kan aantonen dat ze een systeem heeft om (nieuwe) medewerkers op de hoogte te brengen van de schriftelijke afspraken m.b.t.: (BVR van 24/7/2009, bijlage I, art. 4, 18°)	Ja	Nee	NB
- Handhygiëne			
- Het gebruik van persoonlijk beschermende middelen			
- Het reinigen en ontsmetten van oppervlakten/materialen in de thuissituatie			
- De maatregelen inzake het verluchten en ventileren van ruimten in de thuissituatie.			
Toelichting:			

De dienst kan aantonen dat de medewerkers vorming krijgen m.b.t.: (BVR van 24/7/2009, bijlage I, art. 4, 18°)	Ja	Nee	NB
- Handhygiëne de laatste 2 jaar			
- Het gebruik van persoonlijk beschermende middelen (PBM) de laatste 2 jaar.			
Toelichting:			

Beoordeling

Geen inbreuk

Inbreuk op: